

DOM IN SVET

LETNIK 40

V LJUBLJANI, 1. APRILA 1927

ŠTEVILKA 3

Maribor, grad, dvorana, strop s štukaturami
(2. pol. 17. stol.)

Nikodem

(Jan. 2, 25—25; 5, 1—2)

Ivan Pregelj

Beseda, ki jo je imel Učitelj z Nikodemom, iz zbora prvakov, za veliko noč od polnoči do ure, ko vzhaja za Betanijo dan:

Rekel je Učitelj:

Prijatelj, ponoči si prišel kakor tat. Kakor blodež v svitu mrlečih zvezd. Za mizo naj te posadim, da mi boš gost? Ko kletar počiva in pekinje spe? Bom li videl v temi? Bom li prav razodel?

Odgovoril je Učeniku Nikodem:

Očetov si v nebesih, pa ne veš! V svoji modrosti je dal oboje: solnce in noč. Solnce je dal pticam, ki so čiste, in noč lisicam, da vanjo skrijejo svoj slepi porod.

In Učitelju je bila všeč pismarjeva modrost. Ostal je z njim in govoril z njim na samem in brez luči...

*

Rekel pa je Učitelju Nikodem:

Saj nisva ne samá in ne v temi. Saj je beseda med nama, Gospod, in sveti kakor za dne.

Odgovoril je Nikodemu Učitelj:

Kako je pisano? Da bi mrtvaka za bolj srečnega štel kakor živega, in še mimo živih in mrtvih njega, ki se sploh ni rodil. Odgovori, ali umeš?

Rekel je Učitelju Nikodem:

Grozdu je dano, da skrivnostno zori. Ptice izpod neba pridejo in se goste. Niso vprašale, ne kako se je trs prašil ne kako se je umehčal sad.

Zopet je bila všeč Učitelju pismarjeva modrost in je ostal z njim in govoril z njim na samem in brez luči...

*

Učenik pa je učil:

Resnično, resnično! Kdor ni prerojen iz Duha, ne pojde v božje. Zakaj, kar je iz mesa, je meso, kar je iz Duha, je duh. Veter veje. Slišiš mu šum pa ne vidiš ne kam se bo unesel ne odkod se je vzel. Tako je tudi slehernemu, ki je iz Duha.

Vprašal je Učitelja Nikodem:

Gospod! Kdo bo to skrivnost umel?

Tedaj je segel Učitelj z roko in utrgal iz praznega. In ko je utrgal, je bila smokva in je jedel. Stegnil je roko tudi Nikodem in utrgal iz praznega. In ko je držal, je bila žerjavica in je zavpil.

Rekel pa je Nikodemu Učitelj:

Po nemarnem kličeš ime božje, pismar! Nisi iz Duha...

*

Tedaj se je Nikodem sramoval in je vstal, da bi šel. Učitelju pa ga je bilo žal in je rekel:

Saj sem od začetka vedel, da si pismar in plah. Veruješ pa, da vem, česar nihče vedeti ne more?

Odgovoril je Učitelju Nikodem:

Verujem, Gospod!

Kod gre orlu polet pod nebesi in kači nočna sled po skalnih tleh?

Verujem, Gospod!

In kod je tisti človek blodil za svojih mladih let?

Ni odgovoril Učitelju Nikodem, le zjokal se je. Učitelj pa je videl, da ga je sram, ker ni ostal čist. In spet je segel z roko in utrgal. In je bila smokva in je dal Nikodemu, naj je, in je rekel:

Mir s teboj! Sin človekov se ni spočel Očetu v nebesih. Rodil se je na zemlji — človeku.

In je ostal z Nikodemom in govoril z njim na samem in v temi. In beseda, ki je bila med njim in pismarjem, je svetila v noči kakor za dne...

Beseda, ki jo je imel sam s seboj Nikodem, iz zhora prvak, po smrti Učiteljevi:

Grozd, ko je dozorel, gre v stiskalnico in klas na gumno, ko je zrel. Vse ima svoj čas in namen. Kdo pa bo Učitelju spoznal čas in namen? Umrl je, preden je bil zrel in je dal vendar vina in kruha, — preden je umrl. Kako more umreti človek, če tega ni sklenil Bog? Kako se je mogel roditi Bog, preden je človek umrl? —

— Kadar žena rodi, trpi in joče, ko pa je rodila, se veseli. Kadar mož misel spočne, pleše, ko pa je izrekel, ga je sram. Zato, ker je iz mesa meso in duh iz duha! —

— Moj Učitelj ni umrl. Kadar kdo umrje, je tako, kakor da je bil. Učitelj pa je bil, kakor da šele bo! —

— Kakšno čudo pa je to, da se je smokva posušila, ko jo je Učitelj preklel? Koliko je v Judeji usehlih src, le zato, ker jih blagoslovil ni! —

— Si plitek? Si globok? Ne boš si pogledal do dna. Preveč si plah! In mera, ki z njo meriš, je beseda človeških otrok. Le kar je iz duha, je duh. Iz besede je — pismar!

— Tudi za pismarja je sreča na zemlji. Beseda je pismarjeva sreča. Ne vsaka! Le tista, ki jo je mož vzljubil tako, kakor žena tisto, kar je pod srcem spočela. Za črkarja tudi te sreče ni. Zakaj, ni je žene tako jalove, kakor je črkar! — —

— Kaj je nesreča pismarjeva na zemlji od prvega do zadnjega dne?

Bridkost, da ni najvišji, da ni — Bog sam!

Kaj pa je sreča skromnih na duhu od prvega do zadnjega dne?

To je njihova sreča, da jim je najmanjši črkar — Bog sam! — — —

— Tisto krat sem videl Judo, ko se je obesil, in nisem bil žalosten. Zakaj, zaradi Judeža, ki se je obesil, jih bo več živelo, kakor jih je Gospodov čudež — otel! — —

— Saj sem tudi jaz Judežu v sorodu. Pred zborom sem hotel zagovarjati Učitelja in sem ga zatajil. »Braniš ga,« so se mi smejali. »Prizanesemo mu. Pojdi in prelij zanj svojo kri!« Nisem umrl. Le hišo sem kupil, kjer sva z Učiteljem govorila vso noč do dne. — — —

— Mazilil sem Učitelja za grob. Grešil sem in me je sram. Zaradi hiše, ki sem jo kupil. Zaradi hiše, ki mi je ni očitil nihče! — — —

— Kakor je sam učil, da bodo učili za Njim? V mirni vodi se zrcali nebo in solnce se seje v čisto studenčnico. Pa v še mirnejšem zrealu ni neba in v studencu solnce ne gori. Pa kakor je sam učil, da bodo učili za Njim? Ljudje kot jaz, pismarji, črkarji, duše iz žalostnega mesa in iz slepot? Verujem! Njemu je bilo tudi to dano, da bo iz studenca solnce gredo, da bo iz kalnega sijalo nebo! — — —

— Besedo, ki jo je napuhnjenemu človeku zmešal Bog, On jo je zbral. Izvejal jo je in sejal. In ko je setev pognala, ni bila beseda človekova. Božja je bila in je upanje rodila v vstajenje mesa! — — —

— Vstajenje mesa pa je čudež, ki ga pismar ne ume. Zakaj samó človeško besedo ume iz človeškega duha. In ker ni Bog, ne ve in vedeti ne more, ali je bilo teže človeka ustvariti ali preroditi ga iz Duha. — — —

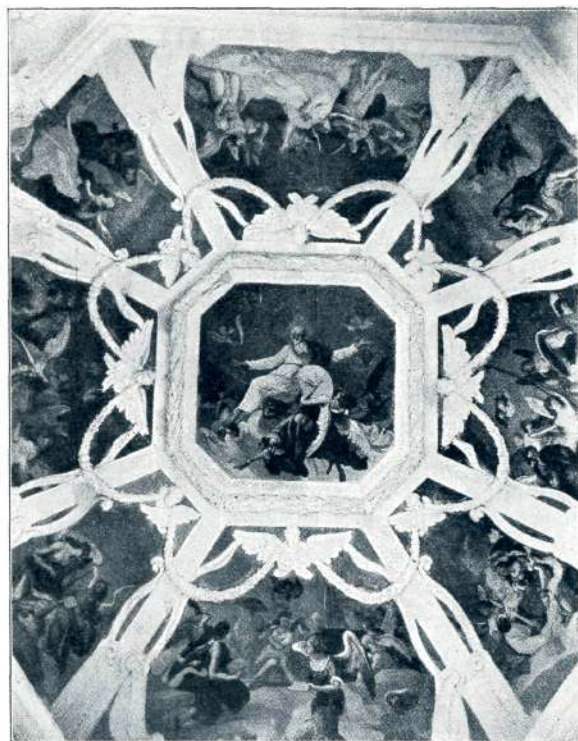
— Pa je prišel, kakor toliko krat prej, hudič in je božjo besedo posnel iz človekovih ust in jo sejal. In ko je setev pognala, ni

bila beseda človekova iz Boga, bila je beseda hudičeva in je rodila stotero zlo. Tedaj pa se je še enkrat prevzel hudič in je stal kakor prerok in pokazal na Učitelja, rekoč: Glejte, veliki lažnivec, farizej, hudič! — — —

— In kakor prej Učitelj si je še hudič učencev izbral, da bi šli in sejali svojo besedo vseprek. In ko so setve gnale, kje je bil vešči in čuječi, da bi bil razložil, kaj je božja beseda in kaj je sejal hudič? Nikodem? Plašni pismar, prvak iz zboru? Nikodema je strah in ve le to, da Učitelj sebe človeku ni zaupal, ker je vedel, kaj je v človeku. Nikodem je človek, ljubi, a čaka strpno: Naj setve dozore. Po sadu bomo spoznali! — — —

— Le če bi človek mero imel, da bi premeril do dna! A je skrivnost in bo ostala: Ali je bilo teže človeka ustvariti ali preroditi ga iz Duha?...

Beseda Nikodemova, ki je bil prvak v zboru in pismar. Kri iz krvi, meso od mesa očeta Adama, ki je prvi grešil. Plašnost mi je bila za delež, kaznen za greh Nikodemu, da ni čist ostal...

Štatenberg, grad, kapela, svod s štukaturami (okr. 1730)

Pričakovanje

Tone Seliškar

V svoji notranjosti si ustvarjam mnogokrat nadvse čudovit svet,
ki je zame resnica, tako živo izobličena in živa,
da bi si raztrgal mišice in se zagrizel v svoje lastno živo srce,
gledajoče v temo in svetlobo, v življenje in smrt.

Mnogokrat je slika davnih dni in še pred kratkim sem slišal Kajnov
krik,

ki je vstal in rasel iz žareče-krvavega ognja,
da mi je bila slutnja trdna v vihar, vzpenjajoč se iz zemlje,
iz mrtvakov, ki jih golta zemlja, nasilstvo in pest.

Besneče množice iz vseh delov sveta od pričakovanja stisnjene v zid,
valujoč okoli stolpa belih, mrtvaških kosti,
dvigajoč se skozi vihar in ogenj kakor ptica-fregatka nad zdivjane
vode,

kakor steber entene, rastoče iz krvavečih, človeških src.

Železni molk v množici; nadčloveška tišina blazni in čaka na klic,
ko bo oddan iz nevidne višine koščenega stolpa —
in jaz sam, kos kamna v zidu te valujoče gore
hrepenim in pričakujem alarma umirajočih armad.